

Versenytorzító hatások és szabályozáson fölüli (*extra-réglementaire*) elvárások a zöldség-gyümölcs kereskedelemben

Noha elméletileg legalább az uniós belső piacon szabad és akadályoktól mentes az áru áramlása, a valóságban történelmi vagy egyéb technikai-gazdasági, adminisztratív okok miatt a beszállítók számos jelentős nehézséggel kénytelenek szembenézni. Ugyan a legtöbb szabály ma már uniós szinten születik, az ellenőrzés tartozik nemzeti hatáskörbe – ez viszont nem jelenti azt, hogy minden tagországban pontosan ugyanúgy értelmezik és alkalmazzák az uniós elvárásokat. Ez az EU-n belül is érdemi versenytorzító hatást jelent az egyes tagországok termelői között, de a fogyasztók sem biztos, hogy ugyanazon minőségű termékekhez jutnak minden egyes tagországban. Ebben a helyzetben elengedhetetlen annak elérése, hogy az unós előírásokat minden tagországban azonos módon és maradéktalanul alkalmazzák, a nemzeti szabályozás ennél ne legyen szigorúbb, valamint kizárhatók legyenek a kereskedelmi „túlkapások” is. A versenysemlegességet segítheti a nemzetközi szinten is azonos követelményeket támaztó minőségbiztosítási rendszer alkalmazása is, mint pl. a GlobalGAP.

Január 14-én nyitotta meg kapuit a három napos hagyományos kertészeti szakkiállítás, a [SIVAL](http://www.sival-angers.com/)¹ Angers-ban (Pays-de-la-Loire régió), ami elsősorban a nyugat-franciaországi kertészeket célozza meg, de tekintettel arra, hogy a szomszédos régiókból, sőt az ország távolabbi részeiről és a környező országokból is érkeznek látogatók, jelentősége jóval nagyobb, mint elsőre gondolni lehetne. Ezt támasztja alá a külföldi kiállítók jelentős száma is, akik komoly üzleti lehetőségeket látnak a kertészeti termelés szempontjából az ország második legjelentősebb régiójában – azzal együtt, hogy az ágazat kilátásai (különösen az elmúlt évek tapasztalatai alapján) meglehetősen borúsak. Az eseményre az idei évben (is) legalább húszezer, elsősorban szakmai látogatót vártak (amit sikerült is elérni), hogy a 600 kiállító és a mintegy 1300 résztvevővel lebonyolított konferenciák, szakmai műhelyek közvetítésével bemutassák a várható piaci tendenciákat, lehetőségeket. A program része minden évben számos szakmai kollokvium, mini-konferencia és műhely-beszélgetés, ezek egyike volt a zöldség-gyümölcs kereskedelemben tapasztalható versenytorzító hatások és szabályozáson fölüli (*extra-réglementaire*) elvárások vizsgálata.

Philippe Binard, az európai friss zöldség-gyümölcs szakmaközi szervezet, a Freshfel főtitkára röviden úgy jellemezte a helyzetet, hogy „*minden olyan egyszerű lenne, ha a beszállítók által teljesítendő szabályok minden ország és minden ügyfél esetében azonosak lennének*”. A valóság azonban az, hogy történelmi vagy egyéb technikai-gazdasági, adminisztratív okok miatt – vagy csak azért hogy az NGO-k egyik-másik elvárásának meg lehessen felelni – a beszállítók számos jelentős nehézséggel kénytelenek szembenézni. Aláhúzta, a legtöbb szabály ma már uniós szinten születik, az ellenőrzés tartozik nemzeti hatáskörbe – ez viszont nem jelenti azt, hogy minden tagországban pontosan ugyanúgy értelmezik és alkalmazzák az uniós elvárásokat. Ez az EU-n belül is érdemi versenytorzító hatást jelent az egyes tagországok termelői között, de a fogyasztók sem biztos, hogy ugyanazon minőségű termékekhez jutnak minden egyes tagországban. Ennek kiváló példája az engedélyezett aktív hatóanyagok vagy éppen az elfogadott szermaradvány (LMR) mértéke, mindkettő jelentős versenytorzító hatásoknak enged teret, nem mellékesen pedig a velük kapcsolatos viták érdemben befolyásolni képesek a fogyasztói magatartást.

---

¹ <http://www.sival-angers.com/>

Nem tudni pontosan, hogy a fõntieknek milyen szerepe van az elmúlt 10 évben tapasztalt, minden uniós polgárra vetítve napi 100 grammos friss zöldség-gyümölcs fogyasztás-csökkenésben, de tény, hogy minden ötödik fogyasztó tart attól, hogy esetleg szermaradvánnyal szennyezett terméket ehet. A csökkenés azért is különösen sajnálatos, mivel ezzel már a WHO által ajánlott napi 400 grammos minimum-fogyasztási küszöb alatt van az átlag. A hatóanyagokkal és szermaradványokkal kapcsolatos szabályozás ugyan uniós szinten egységes, de a szakma szerint túlságosan bonyolult, áttekinthetetlen és minden egyszerűsítési kísérlet végül további bonyolítást eredményez. A termelők nem csak azt nehezményezik, hogy az EU-ban engedélyezett hatóanyagok száma jelentõsen csökkent, hanem azt is, hogy az uniós piacra beszállító harmadik országok termelõinek ezt nem kell betartaniuk. Hasonló a helyzet egyes adalékok esetében is, ennek egyik legjobb példája a morpholine esete, de lehetne citálni az 528/2012-es direktívát a biocidok alkalmazásáról vagy a 648/2004-es direktívát a detergenszek esetében, mindkettõ megnehezíti a termelők és forgalmazók munkáját, megnehezíti a fogyasztók tájékozódását és torzíthatja a versenyt. A 669/2009-es szabályozás ez utóbbit lenne hivatott csökkenteni azzal, hogy a harmadik országokból származó termékeket a korábbiaknál sokkal nagyobb számú és szigorúbb ellenõrzésnek vetik alá, valamint egyre nagyobb számban jelennek meg a fogyasztók tájékoztatását szolgáló kiadványok is.

Sajnálatos viszont, hogy mindezekkel párhuzamosan számos forgalmazó többféle megfontolásból az egységes uniós elvárásoknál szigorúbb feltételek teljesítését követeli meg a saját beszállítóitól, ami szintén versenytorzító hatásként értékelhetõ. A Freshfel igyekszik minél alaposabb tájékoztatást nyújtani a termelõknek, forgalmazóknak és fogyasztóknak egyaránt (www.freshquality.eu), valamint igyekszik ösztönözni és támogatni a széles összefogással végzendõ kutatás-fejlesztést annak érdekében, hogy a termelők minél eredményesebben meg tudjanak felelni az elvárásoknak. Megjegyezte, ugyan a KAP költségvetése csökkent, de megjelent a Horizon 2020, ami a kutatás-fejlesztés számára jelent olyan nagyon jelentõs új forrásokat, amik a zöldség-gyümölcs szektorban is igénybe vehetõk, K+F oldalról részben kompenzálva a termelési oldalon kiesõ támogatásokat.

Guy Callebaut, a GlobalGAP új elnöke, egyben belgiumi gyümölcstermelõ aláhúzta, a rendszerhez csatlakozni kívánó termelõkkel szemben ugyanazt a követelmény-rendszert támasztják, de tagadhatatlan, hogy az uniõn belül is egyes országok között nagyon komoly különbségek lehetnek bérekben, árakban, klímában, növényvédõszer-használatban, ami miatt vannak a versenysemlegességet befolyásoló tényezõk. Ezt a GlobalGAP sem tudja orvosolni, mindenképpen uniós és tagországi szinten kell megoldást találni rá, ahogy elébe kell menni a várható újabb és újabb elvárásoknak való megfelelési kényszernek. Azt, hogy az 1997-ben Párizsban létrehozott EUREPGAP ebben a törekvésben fontos és globális szerepet tölthet be, mi sem mutatja jobban, hogy 2007-ben GlobalGAP-pá vált. A forgalmazók és termelők egymásra utaltságát is jelzi, hogy a szervezetben 50-50%-os a partnerség mértéke, 2013. óta pedig a forgalmazói oldal képviselõjét a termelõi oldalé váltotta az elnöki poszton.

Ami a fogyasztók tájékoztatását illeti, megjegyezte, Belgiumban is számos védjegy, minõségbiztosítási rendszer létezik egymás mellett, ami az áttekinthetõséget megnehezíti és nem jelenti a közérthetõség javulását sem. A GlobalGAP a maga részérõl igyekszik minél több szempontot figyelembe venni a minõsítéseknél és az ellenõrzéseknél, a standardok legújabb verziójában már nem csak a szociális és munka-egészségügyi szempontok mellett az állatjóléti szempontok is szerepet kapnak és igyekeznek ezeket a fogyasztók tudomására is hozni. Megjegyezte, a nemzetközi harmonizáció szempontjából nagyon fontos, hogy

munkájukban több földrész több tucat nemzeti munkacsoportja is részt vesz, kicsit a „gondolkozz globálisan, cselekedj lokálisan” elvet követve.

Somogyi Norbert, Párizs